

Vlaamse overheid

Agentschap voor Natuur en Bos
Adviezen en Vergunningen

Herman Teirlinckgebouw

Havenlaan 88 bus 75

1000 Brussel

Stad Herentals

Via: Omgevingsloket

Kenmerk vergunningverlenende overheid

2021104009

Vragen naar/e-mail

aves.ant.anb@vlaanderen.be

Jits.Gysen@vlaanderen.be

Ons kenmerk

22-207169

Telefoonnummer

02 553 00 75 (tussen 9 en 12 uur)

Datum advies

zie datum ondertekening

BETREFT: Aanvraag van een omgevingsvergunning voor een vergunningsplichtige vegetatiewijziging.

Onderwerp

Vellen van dreefbomen + heraanleg dreef.

Datum van ontvangst

25 april 2022

Situering

Kadaster Herentals, afd. 2, sie. G, nr. 299/C

Adres Begijnenvest

Aanvrager

Naam Stad Herentals

Adres Augustijnenlaan 20 te 2200 Herentals

Ruimtelijke bestemming

Parkgebied volgens het gewestplan.

Zone van artikel 2: stedelijk groengebied volgens het PRUP afbakening kleinstedelijk gebied Herentals: deel stedelijk woongebied.

Beschermingsstatus

Het perceel is niet gelegen binnen of grenst niet aan Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied of VEN-gebied.

Rechtsgrond

Dit advies wordt verstrekt door het Agentschap voor Natuur en Bos op basis van de volgende wetgeving:

- Artikel 35 § 4 Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.
- Artikel 38/3 Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.
- Artikel 10 Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer van 15.05.2009
- Artikel 14 Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer van 15.05.2009

Bespreking aanvraag

De huidige dreef met zomereiken op de Begijnenvest heeft door de jaren heen veel bomen verloren. Men wenst de dreef weer te herstellen naar een ongeveer 200 m lange, dubbele bomenrij aan weerskanten van de voetweg. De eerste bomenrij staat naast de voetweg en de tweede bomenrij wordt op het talud van de vest geplant. Ook het reliëf van de dreef wordt aangepast. Men wenst op te hogen en de hellingsgraad van het talud aan te passen gebaseerd op historische tekeningen van de vesten.

Uit de aanvraag blijkt dat er momenteel nog 65 dreefbomen (zomereiken) zijn, daarvan worden er 43 gekapt en ontstronkt en 22 wenst men te behouden. Daarna worden er 174 jonge wintereiken geplant met groepjes inheemse struiken hier en daar tussen de bomen op het talud. De te behouden bomen staan voornamelijk op de oostelijke flank van de dreef aan de kant van de Augustijnenlaan. Aan die kant behoudt men ook een aantal bestaande struiken. Men wenst deze nu nog te behouden bomen echter binnen enkele jaren ook te kappen.

Vanuit ecologisch standpunt is het volledig kappen van de dreef niet aangewezen. Het belang van het behoud van oudere en dode bomen is in diverse wetenschappelijke publicaties ten overvloede beschreven. Oudere bomen vormen een uniek habitat voor vele soorten, zorgen voor verkoeling en bescherming, houden erosie tegen, hebben uitgebreide myceliumnetwerken ondergronds waarmee ze mekaar en andere organismen voeden en beschermen, enzovoort. Ook dode bomen bieden habitat en voedselbronnen aan een heel scala van dieren, planten en schimmels.

Het kappen van oudere of dode bomen, hoewel ecologisch niet aangeraden, kan toch genoodzaakt worden omwille van veiligheidsredenen. Gezien de dreefweg een druk gebruikte zone is, mag de veiligheid van de gebruikers niet in het gedrang komen. Om de veiligheid van bomen te beoordelen wordt er eerst een VTA (Visual Tree Assessment) uitgevoerd door een gecertificeerd boomdeskundige die dan beheermaatregelen voorstelt om ervoor te zorgen dat er geen verhoogd risico is op stam- of takbreuk. Dergelijke VTA's werden uitgevoerd voor de dreef in 2014, 2018 en 2021. De verslagen van die boomveiligheidscontroles zijn toegankelijk voor het publiek en te raadplegen op de website van de stad Herentals: <https://www.herentals.be/nieuws/heraanleg-begijnvest>.

In 2014 werden 86 bomen beoordeeld voor de Begijnvest. Er werd aangeraden om 20 bomen te vellen waarvan 8 konden vervangen worden. De controle in 2018 beoordeelde 56 bomen. Na die controle werden er 6 bomen geveld en de andere 50 bomen werden gesnoeid. De laatste controle werd uitgevoerd in augustus 2021 waarbij 59 bomen werden gecontroleerd. Daarvan waren 9 bomen dood, 25 hadden een normaal risico profiel en 25 hadden een verhoogd risico profiel. Mits beheermaatregelen (meestal snoei of uitlichten) kon voor het grootste deel van deze bomen het risico teruggebracht worden op normaal risico, *slechts 3 van de dode bomen dienden geveld te worden*. Zeer regelmatige opvolging en boominspecties werden in het kader van de veiligheid aangeraden alsook een bomentoets in het najaar om toekomstbomen voor de dreef te bepalen. Er is geen verslag van een bomentoets in het najaar bij de aanvraag gevoegd.

In de aanvraag wordt de motivatie voor de kap van de bomen gestoeld op veiligheidsoverwegingen en herstel naar een historische toestand. Nochtans kan de keuze van welke bomen te kappen en welke te behouden, niet gebaseerd zijn op het verslag van de boomdeskundige. Er staan niet meer of minder bomen met een normaal risicoprofiel in het te behouden deel dan in het te kappen deel van de dreef. Er wordt ook niet gemotiveerd waarom sommige van de dode bomen niet kunnen behouden blijven. Het behoud van dode bomen die geen blad meer produceren levert geen belemmering op voor de groei van jonge bomen die eronder staan. Bij oordeelkundige snoei of ecovelling leveren deze dode bomen ook geen gevaar op tenzij in uitzonderlijke weersomstandigheden.

Het aangebrachte argument van het behoud van het dreefaspect is vreemd aangezien er 20 bomen behouden blijven op de oostkant en maar 2 bomen op de westkant, waardoor er eerder sprake is van een bomenrij en niet van een dreef.

Vanuit historisch perspectief wordt aangedrongen op een uniforme en gelijkjarige dreef waardoor behoud van de oudere, nog vitale bomen niet mogelijk is. Tot voor kort werd deze vorm van dreefbeheer waarbij alle bomen gekapt worden zodra er 60% uitval is ook door ons Agentschap gevolgd. Ondertussen is er meer inzicht in de ecologie van bomen en dreven en nopen de veranderende klimaatcondities ons om deze strategie te herbekijken.

Een dreefbeheer waarbij alle bomen gekapt worden, ongeacht hun conditie, om plaats te maken voor een aanplant van jonge boompjes van eenzelfde soort is in deze klimatologisch onzekere tijden niet langer aangewezen. Het

aanslaan van de nieuwe dreefbomen is absoluut niet gegarandeerd, het overbruggen van langere droge periodes is veel moeilijker voor jonge bomen dan voor oudere bomen die reeds lange, diepe wortels en een uitgebreid myceliumnetwerk hebben ontwikkeld. Bovendien is een uniforme rij bomen veel gevoeliger aan massale sterfte door ziektes of parasieten dan een gemengd en ongelijkjarig bestand.

Het volledig verwijderen van wortels door uitfrozen verandert ook de bodemsamenstelling en het daarin levende myceliumnetwerk dat bomen en planten met mekaar verbindt. Het belang van het bodemleven voor de gezondheid van bomen en struiken (en andere planten) is uitgebreid wetenschappelijk onderzocht en beschreven. Het verstoren van dit bodemleven door het ontstronken, uitfrozen en de reliëfwerken aan de vesten en het talud zal een negatieve invloed hebben op bestaande bomen en op de overlevingskansen van nieuwe bomen. Anekdotische ervaring in andere dreven toont bovendien aan dat het behoud van een boomstronk vlak naast een nieuwe boom kan leiden tot hogere vitaliteit van de jonge boom. De toepassing van dit principe en de redenen voor de vitaliteit zijn (nog) niet wetenschappelijk onderzocht. Het is mogelijk dat de jonge wortels profiteren van het bestaande oude wortelnetwerk om sneller dieper in de bodem door te dringen en/of sneller aansluiting vinden met de ondersteunende myceliumnetwerken van de bestaande bomen.

Gezien het voortschrijdend inzicht in de ecologie van bomen en dreven, tezamen genomen met de hedendaagse klimatologische realiteit en het steeds zeldzamer worden van oudere bomen moet de kap van de nog vitale dreefbomen zeer nauwkeurig geëvalueerd worden. Er moet goed nagedacht worden over de afweging tussen historisch perspectief, veiligheid, klimaatrobustheid en ecologie.

Bespreking soortentoets

Volgens de aanvraag zal het kappen van de bomen gebeuren volgens de principes van het vleermuisvriendelijk bomenbeheer. Dit betekent dat men kapt in de periode half september tot half oktober als de temperatuur meer dan 10° C bedraagt (vleermuizen zijn niet actief in koudere omstandigheden). De zomerkolonies zijn in die periode aan het opbreken maar de vleermuizen zijn nog niet in winterslaap waardoor ze nog actief genoeg zijn om een nieuwe verblijfplaats te kunnen vinden. De kap van de bomen dient daarom gecoördineerd te worden met een vleermuisdeskundige die in de dagen voor het vellen van de bomen met een batdetector, endoscoop of warmtedetector kan zoeken naar de aanwezigheid van vleermuizen. Er kunnen dan bij de juiste bomen nog voor de kap maatregelen genomen worden zodat vleermuizen de tijd krijgen om een nieuwe verblijfplaats te zoeken en niet gedood worden door het neerhalen van de boom. Als de deskundige baltsende vleermuizen vaststelt dient de kap uitgesteld te worden tot na de balts (kap pas in half oktober tot half november).

Aangezien de kap pas na de broedperiode voor vogels wordt uitgevoerd zullen bestaande broedsels niet verstoord of vernietigd worden.

Conclusie

Gebaseerd op het verslag van de boomdeskundige is ons Agentschap van oordeel dat het behoud van meerdere bestaande dreefbomen mogelijk is. Ook het behoud van dode bomen op stam (via ecovelling) dient bekeken te worden om de biodiversiteitswaarde van de dreef te behouden en te versterken. Aan deze aspecten werd in de aanvraag onvoldoende aandacht besteed. Er is bijgevolg niet aangetoond dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan. Het Agentschap voor Natuur en Bos is dan ook van oordeel dat deze aanvraag door de vergunningverlenende overheid geweigerd dient te worden.

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat de vergunningsaanvraag in strijd is met de doelstellingen en zorgplichten als bepaald in:

- Artikel 14 en artikel 16 van het Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21.10.1997.

Het Agentschap voor Natuur en Bos verleent een ongunstig advies.

Gelet op artikel 4.3.4. VCRO **raden wij** de vergunningverlenende overheid **af** om de vergunning toe te kennen.

Indien de vergunningverlenende overheid aan het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos gemotiveerd wenst voorbij te gaan en de vergunningsaanvraag alsnog wenst te verlenen (onder de uitdrukkelijke voorwaarde

dat zij redelijke voorwaarden oplegt om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen), dan dienen volgende voorwaarden opgelegd te worden:

- Het kappen van de bomen wordt uitgevoerd in de periode half september tot half oktober als de temperaturen hoger zijn dan 10°C en het niet regent. Indien er baltsende vleermuizen worden vast gesteld dient de kap uitgesteld te worden naar de periode half oktober tot half november bij temperaturen boven de 10°C.
- Voor men overgaat tot het kappen van de bomen dient men een vleermuisdeskundige in te schakelen die nagaat waar er vleermuizen aanwezig zijn in de bomen. Op aanwijzing van deze deskundige worden er maatregelen genomen waardoor de vleermuizen de tijd krijgen om een andere verblijfplaats te vinden. Het vellen van de bomen kan enkel gebeuren in overleg en op aanwijzing van de vleermuisdeskundige.
- Er worden opnieuw bomen aangeplant aan beide zijden en over de gehele lengte van de dreef in het eerstvolgende plantseizoen volgend op de kap van de bomen. Deze bomen worden elke 2 tot 5 jaar opgevolgd en de begeleidingssnoei wordt uitgevoerd door een boomdeskundige met certificaat van European Tree Worker tot de gewenste vrije stamhoogte bereikt is.
- Bij uitval dient/dienen in het eerstvolgende plantseizoen de opengevallen plaats/plaatsen terug te worden ingevuld. In ieder geval is de aanvrager er toe gehouden om over de ganse lengte van de dreef hoogstammige bomen tot volle wasdom te brengen.
- Het uitfrezen, afgraven of verstoren van de bodem wordt minimaal en oppervlakkig gehouden. Er wordt met kleine (lichtere) machines gewerkt om bodemverdichting te beperken.
- Voor de te behouden bomen wordt door een boomdeskundige een boombeschermingsplan opgesteld dat gerespecteerd wordt tijdens de volledige duur van alle werkzaamheden. Het boombeschermingsplan wordt gecommuniceerd naar alle aannemers op de werf.
- Er wordt geen verlichting aangebracht in de nieuwe dreef zodat deze in de toekomst kan uitgroeien tot een geschikt vleermuizenhabitat.

De vergunningverlenende overheid kan de vergunning slechts toekennen mits naleving van deze voorwaarden.

Onderstaande direct werkende normen zijn hierbij van toepassing:

- Artikel 16 Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21.10.1997
- Artikel 10 Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer van 15.05.2009
- Artikel 14 Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer van 15.05.2009

Onderstaande doelstellingen of zorgplichten zijn hierbij van toepassing:

- Artikel 14 §1 Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21.10.1997

Het Agentschap voor Natuur en Bos wenst een afschrift van de beslissing over de vergunningsaanvraag te ontvangen.

Hoogachtend,

Els Wouters
Adjunct-directeur Adviezen en Vergunningen Antwerpen